

โลกทัศน์ของพลเมืองกับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองกระแสหลักในศตวรรษที่ 21
Worldview of citizen with Mainstream governing political ideology
in twenty first century

อนุชา พลทะกุล

Anucha Bhalakula

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

puen29.1986@gmail.com

บทคัดย่อ

พลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 มีอุดมการณ์ทางการเมืองกระแสหลักสองอุดมการณ์ ได้แก่ หนึ่ง อุดมการณ์อนุรักษนิยม ซึ่งสัมพันธ์กับประเพณีนิยมที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ชาติ มีแนวคิดน่าเชื่อมั่นกับความเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้า จึงต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน แต่เห็นด้วยกับความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปเชิงปฏิรูป เพราะแนวคิดอนุรักษนิยมให้ความสำคัญกับความเป็นชนชั้นนำ บนฐานคติความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ ที่เชื่อว่าสังคมการเมืองต้องถูกปกครองด้วยชนชั้นสูง ที่มีภูมิหลัง ชาติตระกูล การอบรม และการศึกษาที่ดี และสองอุดมการณ์เสรีนิยมสมัยใหม่ รัฐต้องลดบทบาทและเพิ่มเสรีภาพ การตัดสินใจให้แก่ปัจเจกบุคคล กล่าวคือหนึ่งรัฐบาลสามารถเข้ามาแทรกแซงวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลและสังคมได้ในบางครั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันปัจเจกบุคคลบางคนที่ปฏิเสธเสรีภาพของบุคคลอื่น สองเสรีภาพจะต้องเข้าใจในกระบวนการมองโลกในแง่ดี ตามแนวทางพัฒนาศักยภาพมนุษย์และประโยชน์ของสังคม และสามความไม่เท่าเทียมกันเชิงโอกาสและการแข่งขันที่ไม่ยุติธรรมทางเศรษฐกิจ ต้องถูกขจัดออกไปอย่างเด็ดขาด

คำสำคัญ : โลกทัศน์, พลเมือง, อุดมการณ์ทางการเมือง, การปกครองกระแสหลัก, ศตวรรษที่ 21

Abstract

In the twenty first century, citizens of the world had two main streams on political ideologies. One was a conservative ideology which they were related with a conventionality that they focused on national history. They had concept on a gradually reformation but resisted to any sudden change. The conservative's ideology gave its importance to an elite group base on an inequality of human beings which they believed the political society must be governed by the elite who had ancestry background, well trained and well educated. And the second concept was a new modern liberalism. The state must reduce her roles and increase freedom on decision making to individual, therefore the state would only seldom interfere individual way of life in order to avoid and somehow to protect some individual freedom who refused the freedom of the others. The freedom must understand the process

to see the world optimistically to conform to a development of human potentials and the society benefits. The inequality of opportunities and economic unjust competitions must be eliminated.

Key words: cognition, citizen, political ideology, Main stream Government, twenty first century

บทนำ

กระแสโลก (Global Wave) คือ หรือคลื่นความเปลี่ยนแปลงของโลก แบ่งความเปลี่ยนแปลงเป็นสามคลื่น ตามแนวคิดของอัลวิน ทอฟเลอร์ (Alvin Toffler) ประกอบด้วย คลื่นลูกที่หนึ่ง (First Wave) เป็นการปฏิวัติเกษตรกรรม เป็นการปฏิวัติเขียวที่ใช้เวลาหลายพันปี เปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจแบบยังชีพสู่ระบบเศรษฐกิจแบบการค้า คลื่นลูกที่สอง (Second Wave) เป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรม ด้วยระบบการผลิตแบบเครื่องจักร และคลื่นลูกที่สาม (Third Wave) เป็นการปฏิวัติทางโทรคมนาคม เป็นความเปลี่ยนแปลงจากการติดต่อสื่อสารก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (international linkage) (Toffler, 2016 อ้างถึงใน ฐโสธร ตูทองคำ, 2560: 5) การจัดการปกครองโลก คือ การจัดวาง การกำหนด การวางแนวทางการกระทำ ความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ระดับโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้อำนาจในการแก้ปัญหาของโลกที่นอกเหนืออำนาจรัฐ (Weiss, 2013: 32) การจัดการการปกครองโลกสัมพันธ์กับบรรพชาภิบาล เพราะแสดงถึงคุณภาพการมีส่วนร่วมที่มาจากความร่วมมือและการมอบอำนาจที่เป็นที่ยอมรับผ่านนโยบายสาธารณะ ทางเลือก นิติธรรม และความเป็นอิสระของศาลหรือฝ่ายตุลาการออกจากฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และหน่วยงานราชการอื่น ผ่านพลเมือง ตัวแสดงอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีการกำหนดมาตรฐานโดยไม่มีการคอร์รัปชัน ความโปร่งใส การตรวจสอบได้ และความรับผิดชอบ (ฐโสธร ตูทองคำ, 2560: 31) โลกทัศน์ของพลเมืองกับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองกระแสหลักในศตวรรษที่ 21 ปรากฏอุดมการณ์ที่สำคัญหลักสองประเภทคือ หนึ่งอุดมการณ์ฝ่ายซ้าย ประกอบด้วย อุดมการณ์แบบเสรีนิยม และเสรีนิยมสุดโต่งหรือหัวรุนแรงที่เรียกว่า เรดิคัล (radical) และสองอุดมการณ์ฝ่ายขวาคืออนุรักษนิยมและขวาสุดโต่งหรือหัวรุนแรง ที่เรียกว่า หัวขั้วขวางความก้าวหน้า (reactionaries) ที่ทรากันในนามอุดมการณ์ฟาสซิสต์ (เพชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 230) ซึ่งให้ความสำคัญกับรัฐชาติมากกว่าเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

บทความนี้ต้องการศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองกระแสหลักทั่วโลก รวมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองของไทย ทั้งนี้เพื่อต้องการรับรู้โลกทัศน์พลเมืองของโลกและของไทย ที่ต้องการระบอบการปกครองภายในประเทศ ซึ่งสัมพันธ์กับค่านิยมและสถาบันทางการเมืองที่พลเมืองเชื่อถือ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

1. ความหมายของการเมืองการปกครอง

นักปราชญ์ทางการเมืองอย่างเพลโต (Plato) ผู้ประพันธ์หนังสือเรื่อง อุดมรัฐ (The Republic) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า “การเมือง คือ การอำนวยความสะดวกธรรมแก่คนทั้งปวง” (สุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลยาณชาติ

และเสนีย์ สุวิทวัส, 2533: 1) ต่อมา อริสโตเติล (Aristotle) ได้อธิบายการเมืองในหนังสือ politics ไว้ว่าการเมือง ย่อมเกี่ยวพันกับอำนาจทางการเมือง ต้องแตกต่างจากอำนาจอื่น องค์การทางการเมืองต้องมีอำนาจปกครองเป็นอธิปไตย หน่วยการบริหาร (รัฐบาล) แห่งองค์การทางการเมือง จะต้องเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในกิจกรรมต่างๆ ทุกกรณี ดังนั้นคุณลักษณะของการเมือง จึงก่อบรรลุด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ อำนาจ (Authority) และการปกครอง เขายังกล่าวอีกว่า มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง มนุษย์จะหลีกเลี่ยงการเมืองไม่ได้ จึงจำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มในชุมชน (คานวาล คามณี, 2547: 4) ส่วนแฮโรลด์ ดี. ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) กล่าวว่า การเมือง เป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ เพื่อดำเนินการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ทั้งที่เป็นวัตถุและนามธรรม (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2528: 9) จากนั้น เดวิด อีสตัน (David Easton) นิยามว่า การเมือง หมายถึง การที่รัฐใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรหรือแจกแจงคุณค่าต่างๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (The authoritative allocation of values to society) (Joseph, 2013: 8) ทั้งนี้ มักซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้ให้ความหมาย การเมือง คือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่สามารถดำเนินให้บรรลุผลอย่างต่อเนื่องได้ภายในดินแดนใดดินแดนหนึ่ง โดยการบังคับนั้นเป็นการใช้กำลังบังคับที่ชอบธรรม จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายรัฐบาล (หยุด แสงอุทัย, 2511: 185) ส่วน จอห์น ล็อก (John Locke) กล่าวว่า การเมืองที่มีเหตุผลต้องเชื่อฟังคนกลุ่มใหญ่ เมื่อคนกลุ่มใหญ่ในสังคมมีความคิดเห็นเป็นอย่างไร คนกลุ่มที่เหลือแม้ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดของคนส่วนใหญ่จะต้องปฏิบัติตามโดยปฏิเสธไม่ได้ (ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร, 2548: 76) ในขณะที่โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) กล่าวว่า การเมือง ในฐานะการปกครองของรัฐเรียกว่า อำนาจอธิปไตย มีลักษณะเป็นอำนาจสูงสุด และเป็นอำนาจเด็ดขาดด้วย ในการดำเนินการปกครอง รัฐเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับต่อประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน (เขียน อธิวิทย์, 2523: 82) แม้แต่ เจเรมี เบนแธม (Jerame Bentham) ได้อธิบายไว้ว่า การเมือง เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถบรรลุ ผลประโยชน์ส่วนตัวร่วมกับผลประโยชน์ส่วนรวม โดยยึดถือหลักคำนวณความผาสุก (สุนทร พูนเอียด, 2526: 14-15) ที่น่าในคือ นิกโกเลาะ มาเกียเวลลี (Niccolò Machiavelli) กล่าวว่า การเมือง คือ อำนาจ คำแนะนำการเมืองไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักศีลธรรม และถือว่า ความรู้ทางการเมืองมีไว้สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับนักปกครอง (พิศาล มุกดาภิรมย์, 2551: 43) ส่วน ชัยอนันต์ สมุทวณิช เห็นว่าการเมือง เป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกับผู้ถูกบังคับเสมอ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2517: 61) สำหรับ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ กล่าวว่า การเมือง เป็นการต่อสู้ช่วงชิง การรักษาไว้ และการใช้อำนาจทางการเมือง กล่าวคือ 1) อำนาจในการที่จะวางนโยบายในการบริหารประเทศหรือสังคม 2) อำนาจที่จะแต่งตั้งบุคคลเพื่อช่วยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 3) อำนาจที่จะใช้ข้าราชการ งบประมาณหรือเครื่องมือเครื่องใช้อื่นในการนำนโยบายที่วางไว้ไปปฏิบัติ (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, 2539: 3) ดังนั้น การเมือง (Politics) จึงหมายถึง กระบวนการจัดสรรผลประโยชน์และสิ่งที่มีค่าทางสังคม หรือการใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในสังคมในรูปของกฎ ระเบียบ หรือนโยบายในการบริหารงาน หรือการแข่งขัน เพื่อแสวงหาอำนาจ อันส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนใหญ่ ประเด็นการแข่งขันหรือ

แสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนใหญ่ และทำหน้าที่สร้างสรรค์ชีวิตที่มีคุณธรรมให้เกิดขึ้น โดยการใช้อำนาจรัฐ เพื่อจัดสรรแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าให้ทั่วถึงและเป็นธรรมในสังคม

ส่วน การปกครอง (Government) หมายถึง การบริหาร การวางระเบียบ กฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุข หรือทำการบำบัดทุกข์บำรุงสุข โดยอยู่ในลักษณะการใช้อำนาจของรัฐเข้าจัดระเบียบ และควบคุมสังคม (บรรพต วีระสัย และสุขุม นวลสกุล, 2519: 8) เป็นการควบคุมการบริหารวางระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเรียบร้อยและมีความสุข (ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย และการเลือกตั้งตำบลที่ 3, 2558: 4) เป็นส่วนหนึ่งของการใช้อำนาจอธิปไตย ตามกฎหมายในการบริหารและจัดการประเทศ ทั้งนี้การปกครองมีหลายรูปแบบ อาทิ การปกครองแบบประชาธิปไตย และการปกครองแบบเผด็จการ นอกจากนี้ การปกครองยังมีได้หลายระดับ อาทิ การปกครองส่วนกลาง การปกครองส่วนภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2563: ออนไลน์) ดังนั้น การปกครอง จึงเป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งจะดำเนินการตามกฎหมายและนโยบายที่รัฐมอบให้ดำเนินการ โดยมุ่งสร้างความผาสุก ความเป็นระเบียบ และความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคม (กลุ่มบริหารการเงินและทรัพย์สิน, 2563: ออนไลน์)

สรุปได้ว่า การเมืองการปกครอง หมายถึง การแสวงหาอำนาจการปกครองรัฐ เพื่อการจัดสรรผลประโยชน์ ตามระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐ ในฐานะผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครอง ทั้งนี้ การแสวงหาอำนาจเพื่อวางระเบียบกฎเกณฑ์ในการบริหารบ้านเมืองของรัฐ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานในแต่ละสังคม อาทิ ประชากร สภาพภูมิศาสตร์ ดินฟ้าอากาศ และทรัพยากร เป็นต้น มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมของตน

2. รูปแบบการเมืองการปกครอง

อริสโตเติลแบ่งรูปแบบการปกครองออกเป็น 6 รูปแบบ คือ ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจในทางที่ดีต่อพลเมือง 3 รูปแบบ และผู้ปกครองที่ใช้อำนาจในทางที่ไม่ดีต่อพลเมือง 3 รูปแบบ มีรายละเอียดพอสังเขป (จักษ์พันธ์ชูเพชร, 2557: 81-85) ดังนี้

1) การปกครองโดยคนๆ เดียว หมายถึง ระบบการปกครองที่คนๆ เดียวมีอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดเหนือบุคคลทั้งหลายโดยเด็ดขาด

1.1) ราชาธิปไตย (Monarchy) คือ การปกครองที่อำนาจในการปกครองอยู่ที่คนๆ เดียว ซึ่งเป็นประมุขของรัฐ ปกครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ผู้ปกครองมีคุณธรรม อริสโตเติลเรียกว่า เป็นการปกครองภายใต้กษัตริย์ จอมปราชญ์ หรือราชาปราชญ์ (philosopher-king)

1.2) ทระราชาธิปไตย หรือ “ทระราช” (Tyranny) คือ คือการปกครองโดยคนๆ เดียว ปกครองโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์เฉพาะตนเองหรือพวกของตนเอง

2) การปกครองโดยคณะบุคคล หมายถึง ระบบการปกครองที่บุคคลจำนวนหนึ่ง ที่มีความสามารถ มีสติปัญญา มีคุณธรรมสูงส่ง เป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมืองและบริหารประเทศ

2.1) อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) คือระบบการปกครองโดยคณะบุคคลจำนวนหนึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยเรียกว่า “ชนชั้นปกครอง” ซึ่งชนชั้นปกครองนี้อาจกำหนดขึ้นโดยอาศัยวงศ์ตระกูล ความมั่งคั่ง การมีอำนาจทางการเมือง การศึกษา ทางศาสนา อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีสิทธิ์เข้าร่วมในการปกครอง การปกครองแบบนี้มีจุดมุ่งหมายในการปกครองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2.2) คณาธิปไตย (Oligarchy) เป็นการปกครองโดยคณะกลุ่มบุคคล ซึ่งปกครองโดยผลประโยชน์แก่กลุ่มตนเท่านั้น ที่การตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลขึ้นอยู่กับผู้มีอิทธิพลไม่กี่กลุ่มในประเทศเหล่านี้ ในปัจจุบันยังมีบางประเทศที่มีลักษณะการปกครองแบบนี้ อาทิ ประเทศเอลซัลวาดอร์ กัวเตมาลา โคลอมเบีย ฮอนดูรัส

3) การปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่ หมายถึง ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (แต่ไม่ได้หมายถึงว่าทุกคนต่างได้เข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้น ไม่ใช่ทุกคนเป็นผู้ปกครอง)

3.1) มัชฌิมวิถีอธิปไตย (Polity) มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนรวมอย่างยั่งยืน การใช้คำว่าเพื่อคนส่วนรวมอย่างยั่งยืน ก็เพราะต้องการเน้นว่าเป็นการมองที่เน้นองค์รวมของสังคม มากกว่าการเน้นที่ประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่ง และไม่ใช่เพียงเพราะความสุขชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

3.2) ประชาธิปไตย/ฝูงชน (Mob Rule) เป็นการปกครองโดยคนข้างมาก เพื่อประโยชน์ของตนเอง

ตารางจำแนกรูปแบบการปกครอง 6 แบบของอริสโตเติล

จำนวนผู้ปกครอง	วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของผู้ปกครอง	
	ปกครองเพื่อประชาชน (ดี)	ปกครองเพื่อตนเอง (ไม่ดี)
คนเดียว	ราชาธิปไตย (monarchy) (ดีที่สุด)	ทรราชธิปไตย (tyranny) (เลวที่สุด)
กลุ่มคน	อภิชนาธิปไตย (aristocracy) (ดี)	คณาธิปไตย (oligarchy) (เลว)
มวลชน	มัชฌิมชนาธิปไตย (polity) (ดีน้อยที่สุด)	ประชาธิปไตย (Mob Rule) (เลวน้อยที่สุด)

ที่มา: วิจิตร ศิริรัตน์. ปรัชญาสังคมการเมืองในทัศนะของอริสโตเติล. 2553: 24-25.

3. ความสำคัญของการเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองเป็นการสะท้อนความต้องการของประชาชน ซึ่งความเกี่ยวพันทางการเมืองการปกครองมีหลายมิติจากการดำเนินการของรัฐบาล อาทิ นโยบายข้าว ยางพารา น้ำตาล ฯลฯ เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันกับอดีต ยุคนี้การเมืองอยู่ใกล้ตัวมากขึ้น และประชาชนสามารถมีส่วนร่วม (ชาญชัย คุ้มปัญญา, 2560: ออนไลน์) ดังนี้

ประการแรก ทุกคนอยู่ภายใต้รัฐ ภายใต้การปกครอง ทุกตารางนิ้วที่มนุษย์อาศัยในโลก ล้วนเป็นพื้นที่ๆ อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐใดรัฐหนึ่ง จะเห็นว่าตั้งแต่แรกเกิดเราอาศัยอยู่ในรัฐแล้ว เป็นประชากรของรัฐ รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับตั้งแต่เป็นทารก มีกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ จะหนีไปอยู่ใต้น้ำ ในถ้ำตามลำพังไม่ได้

ประการที่สอง เกี่ยวข้องตั้งแต่เกิดจนตาย ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐดำเนินไปเรื่อยๆ อาทิ เมื่อบุคคลแต่งงานก็ต้องไปจดทะเบียนสมรส เพื่อการให้การแต่งงานถูกต้องตามกฎหมาย คือรัฐเห็นดีเห็นงามด้วย รัฐยอมรับรู้การแต่งงานนั้น มีผลทางกฎหมาย จะสมัครงานก็ต้องแสดงบัตรประชาชน เมื่อมีงานทำก็ต้อง

เสียภาษี และเมื่อบุคคลเสียชีวิตก็ต้องมีผู้ไปแจ้งตาย เพื่อรัฐจะบันทึกว่าคนผู้นี้ได้เสียชีวิต ได้سابสูญจากรัฐแล้ว จะเห็นว่าทุกคนเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองตั้งแต่เกิดจนตาย เกี่ยวข้องกับทุกด้านของชีวิต

ประการที่สาม มีอิทธิพลต่อชีวิต รัฐที่อยู่อาศัยไม่ได้อยู่เฉยๆ ได้ออกกฎหมาย นโยบายต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิต ยิ่งมีกฎหมายมาก ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐก็ยิ่งซับซ้อนขึ้น กล่าวคือประเทศที่อาศัยมีก็กระทรวง กระทรวงเหล่านั้นมีผลต่อชีวิตในด้านต่างๆ ทั้งที่เรารู้และไม่รู้ ที่เข้าใจและไม่เข้าใจ อาทิ กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมยาฆ่าแมลง นโยบายส่งเสริมปลูกพืชปลอดสารพิษ การควบคุมหรือการปล่อยลอยตัวราคาพืชผลต่างๆ กฎหมายควบคุมการประมง การตรวจอาหารนำเข้าจากต่างประเทศ พรรคการเมืองหนึ่งอาจสนับสนุนปลูกพืชบางชนิดเป็นพิเศษมากกว่าอีกพรรคหนึ่ง รัฐบาลหนึ่งเอาใจใส่แรงงานชนบทมากกว่าอีกรัฐบาล

ประการที่สี่ ทุกแวดวงมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง การเมืองการปกครองไม่ใช่เป็นเรื่องของนักการเมืองและรัฐบาลเท่านั้น หากแต่เกี่ยวข้องกับสังคมทุกระดับ ไม่ว่าจะระดับชาติ หรือการเมืองระดับท้องถิ่น อาทิ ระดับจังหวัด จนถึงตำบล หมู่บ้าน ชุมชน ล้วนเกี่ยวข้องกับทุกด้านไม่ว่าจะเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์

ประการที่ห้า การเมืองอยู่คู่กับสังคมมานานครั่งร่วมกัน กล่าวคืออาณาจักรกรีซ (Greece) สมัยโบราณ สถานที่ซึ่งผู้คนอยู่รวมกันเรียกว่า “โพลิส” (polis – คือ เมือง) แต่ polis เป็นมากกว่าดินแดนหรืออาณาบริเวณ เป็นแนวคิดที่ว่า ทั้งชุมชนหรือทั้งสังคมใน polis นั้น ไม่อาจแยกสังคม การเมือง เศรษฐกิจออกจากกัน อีกทั้งยังร่วมรับรู้ในประวัติศาสตร์ และแสวงหาอนาคตร่วมกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทั้งหมดผูกพันเกี่ยวข้องกัน ทั้งสังคมในทุกด้าน ไม่ว่าจะการเมือง เศรษฐกิจ และอื่นๆ ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต แนวคิดนี้กำลังชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ต้องเกี่ยวข้องกันทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ เสมอ ไม่อาจบอกว่าจะขอแยกตัวไม่เกี่ยวข้องทางการเมืองด้วย หรือคิดว่าจะไม่เกี่ยวกับตน ทั้งหมดจะส่งผลทั้งทางบวกทางลบต่อกัน กรณีตัวอย่างโพลิสของรัฐสปาร์ตา (Sparta) กับเอเธนส์ (Athens) ทั้งคู่ต่างเป็นโพลิสในตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง มีประวัติศาสตร์และอนาคตของตนเอง ความรู้เรื่องโพลิส เป็นความรู้ย้อนหลังหลายพันปี ที่มนุษย์ตั้งแต่นั้นเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการเมืองการปกครองและทุกคนเป็นส่วนหนึ่งในรัฐนั้น

สรุป การเมืองจึงไม่ใช่เรื่องของชนชั้นปกครอง คนมีชื่อเสียง มีหน้ามีตาของสังคม แต่ทุกคนเกี่ยวข้องกับการเมือง มีผลกระทบต่อกันตลอดเวลา มักยากจะหลีกเลี่ยง หากเราเข้าใจการเมืองและปฏิบัติอย่างถูกต้อง การเมืองการปกครองย่อมจะให้ประโยชน์ต่อชีวิตและคนอื่น ๆ มากกว่าที่จะไม่สนใจการเมือง คิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว หรือเป็นเรื่องของนักการเมืองหรือรัฐบาลเท่านั้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองกระแสหลัก

1. อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ภายใต้กระแสปัจเจกบุคคลนิยมที่กำลังได้รับความนิยมทั่วโลก ที่ซึ่งเชื่อมโยงกับระบอบประชาธิปไตยกระแสหลัก หลักการทางประชาธิปไตยเป็นหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตเพื่อให้เกิดเป็นสังคมประชาธิปไตย หลักการทางประชาธิปไตยที่สำคัญ (วีรบุรุษ สรรพัต นกุล, 2556: 4-5) ได้แก่ 1) **หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน** หมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ

อธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในรัฐ ประชาชนจึงมีสิทธิในการปกครองตนเอง โดยเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารและจัดการปกครองประเทศแทนตน 2) **หลักอำนาจอธิปไตยโดยประชาชน** หมายถึง การบริหารจัดการปกครองรัฐในด้านต่างๆ ต้องกระทำโดยประชาชนสามารถเลือกตัวแทนของตน ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ตามบทบัญญัติของกฎหมาย 3) **หลักอำนาจอธิปไตยเพื่อประชาชน** หมายถึง ผู้ปกครองรัฐที่มีอำนาจในการบริหารต้องใช้อำนาจรัฐ กระทำไปเพื่อผลประโยชน์และความสงบสุขของประชาชนโดยส่วนรวมเป็นสำคัญ 4) **หลักนิติธรรมหรือหลักกฎหมาย** หมายถึง กฎหมายและการบังคับใช้ต่อบุคคลอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน รัฐต้องใช้นิติรัฐปกครองประเทศ เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนของประชาชนในสังคม ผู้ที่ทำผิดกฎหมายจะได้รับการลงโทษ เพื่อให้สังคมประชาธิปไตยเป็นสังคมที่มีความสงบสุข การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้ 5) **หลักสิทธิเสรีภาพ** หมายถึง ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การแสดงออก การกระทำ หรือการรวมกลุ่ม เพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น 6) **หลักเสียงข้างมาก** หมายถึง การหาข้อยุติหรือข้อตัดสินใจในกรณีต่างๆ ของรัฐ องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่จะหาข้อยุติโดยการลงมติเป็นข้อสรุปด้วยเสียงข้างมาก จำเป็นต้องพิจารณาข้อคิดเห็นและเหตุผลของคนเสียงส่วนน้อย โดยยึดเสียงข้างมากในการตัดสินใจ ขณะเดียวกันก็ต้องให้ความเคารพเสียงข้างน้อยเช่นเดียวกัน 7) **หลักเสมอภาค** หมายถึง ความเสมอภาคทางโอกาสที่ได้รับจากรัฐโดยเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งชั้นวรรณะ แม้แต่การลงคะแนนได้คนละหนึ่งเสียง (One Man One Vote) หมายถึง ประชาชนหนึ่งคนมีสิทธิในการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ได้หนึ่งคน) ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคกันทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง โอกาสทางกฎหมาย และทางสังคม ซึ่งเป็นหลักสากลในระบอบประชาธิปไตย 8) **หลักการมีส่วนร่วม** หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อรัฐ มีส่วนร่วมในการกระทำคือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศ การเสนอตนเองเข้าไปบริหารประเทศ การเสนอตนเองเข้าไปรับเลือกเป็นตัวแทนของปวงชน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการเสนอถอดถอนตำแหน่งสำคัญ ที่กระทำผิดตามแนวทางที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ 9) **หลักเหตุผล** หมายถึง ความคิดหรือการกระทำในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ต้องอ้างอิงเหตุผลที่ชัดเจนถึงความถูกต้อง แม้ประเทศต่างๆ ในโลกนี้จะมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเหมือนกัน แต่ก็มีแตกต่างกันบ้างตามประวัติศาสตร์ความเป็นมา และความต้องการของประชาชนในประเทศนั้นๆ อาทิ การแสดงออก การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง และการกำหนดนโยบายต่างๆ ต้องมีเหตุผลรองรับ 10) **หลักความยินยอม** หมายถึง การเห็นพ้องต้องกัน โดยแต่ละคนจะมีความเห็นส่วนตัว และแสวงหาความเห็นพ้องต้องกันของหมู่ชน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ และ 11) **หลักประนีประนอม** หมายถึง การลดความขัดแย้งโดยการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ตั้งต้นแต่ความคิดของตนเป็นสำคัญ ประสานความคิดเห็นของตนให้สอดคล้องกับทรรศนะของผู้อื่น เพื่อป้องกันความขัดแย้งอย่างรุนแรง ยอมผ่อนปรนแก้ไขและใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหามากที่สุด เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่น่าสนใจเป็นหลักในการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยังสามารถ

นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในวิถีประชาธิปไตยประจำวันได้ ดังนั้นการใช้อำนาจของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย จึงทำได้ 2 ทาง ซึ่งสัมพันธ์กับจำนวนประชากรของรัฐ ได้แก่ 1) ประชาธิปไตยโดยตรง หมายถึง การปกครองที่ประชาชนทุกคนในประเทศ มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ การปกครองโดยทางตรงนี้ใช้กับรัฐที่มีขนาดเล็กมีประชากรไม่มากนัก อาทิ นครรัฐเอเธนส์ ยุคกรีกโบราณ เป็นต้น และ 2) ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม หมายถึง ประเภทของประชาธิปไตยที่ประชาชนในประเทศ เลือกตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ประชุมร่วมกัน เพื่อพิจารณาตัดสินปัญหาใดๆ ของประเทศ เป็นการเลือกตัวแทนในนามของสมาชิกรัฐสภาหรือรัฐบาล โดยมีวิธีการเลือกตั้งที่แตกต่างกันไป ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศ

2. อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบเผด็จการ

การปกครองแบบเผด็จการ ยึดหลักการว่า อำนาจทั้งหลายทั้งปวงในรัฐจะต้องรวมอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยหรือคนกลุ่มเดียว การรวมอำนาจ อาจกระทำด้วยวิธีการปฏิวัติ รัฐประหาร ผู้ที่ยึดอำนาจรัฐได้จะเป็นรัฐบาล โดยที่รัฐบาลไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ใดโดยเฉพาะ ไม่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน เนื่องจากฐานอำนาจมิได้มาจากประชาชน แบ่งออกเป็น 2 แบบ 1) ระบอบเผด็จการอำนาจนิยม และ 2) ระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ระบอบเผด็จการอำนาจนิยม หมายถึง การปกครองที่รัฐเข้าควบคุมและผูกขาดการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง โดยที่ประชาชนยังคงมีเสรีภาพด้านเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างเผด็จการอำนาจนิยม ได้แก่ การปกครองของสเปน ภายใต้การนำของนายพลฟรานซิสโก ฟรังโก ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2479-2518 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 5) แบ่งออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1.1) อัตตาธิปไตย (Autocracy) หรือการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช กษัตริย์ทรงไว้ซึ่งอำนาจในกาปกครองโดยไม่มีขอบเขตจำกัด อาทิ จักรพรรดิซีสาร์ พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เป็นต้น

1.2) คณาธิปไตย (Oligarchy) เป็นการปกครองแบบเผด็จการที่ประกอบด้วยคนกลุ่มเดียว หาใช่ระบบเผด็จการโดยคนๆ เดียวไม่ คนกลุ่มนี้จะเป็นผู้มีอำนาจในการปกครอง ประเทศถูกผูกขาดโดยคนกลุ่มเดียวอย่างแท้จริง อาทิ คณะปฏิวัติ คณะรัฐประหาร

1.3) อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) เป็นการปกครองโดยชนกลุ่มน้อย ซึ่งตามปกติมักจะเป็นผู้มีตำแหน่งสูงในทางราชการ อาทิ พวกขุนนาง หรือมีฉะนั้นก็เป็นผู้มีอำนาจในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในอดีตบางประเทศกลุ่มขุนนางหรือกลุ่มอภิสิทธิ์ชนที่มีอำนาจเหล่านี้ จะเข้าปกครองประเทศ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดรูปแบบรัฐบาลเผด็จการ

2) ระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยม หมายถึง การปกครองที่รัฐจะเข้าควบคุมและผูกขาดการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีลักษณะสำคัญ คือ ต้องการให้ระบบดำรงอยู่ตลอดไป และพยายามสร้างสังคมขึ้นใหม่ภายใต้การปกครองตามอุดมการณ์ที่ตนยึดถือ นิยมอุดมการณ์ของรัฐ เผด็จการโดยพรรค การสร้างความสะพรึงกลัว การผูกขาดสื่อมวลชน การผูกขาดอาวุธยุทโธปกรณ์ และการผูกขาดทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ เผด็จการลัทธิฟาสซิสต์ (Fascist dictator) เผด็จการลัทธินาซี (Nazism) และเผด็จการ

ลัทธิมาร์กซิสม์ หรือลัทธิคอมมิวนิสต์ (Marxism or communism) (บุญอริ ยีหมะ, 2559: 69-75; พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2559: 390-391) โดยมีสาระพอสังเขปดังนี้

2.1) เผด็จการลัทธิฟาสซิสต์ (Fascist dictator) ลัทธินี้เกิดในอิตาลีโดยมีมุสโสลินีเป็นเจ้าลัทธิ มีความเชื่อว่าประชาชนไม่มีความสามารถ ขาดความรู้และมีอารมณ์แปรปรวน ไม่สามารถปกครองตนเองได้ จึงต้องถูกปกครองโดยชนชั้นนำ (Elite) ซึ่งมีคุณลักษณะสูงกว่ามวลชนทั่วไปทั้งในด้านความสามารถ สติปัญญา กำลังใจและจริยธรรม เป็นการปกครองที่เน้นความสำคัญของผู้นำ ที่มีอำนาจเหนือประชาชน เน้นชาตินิยมอย่างรุนแรง โดยอุดมการณ์แล้วฟาสซิสต์ให้ความสำคัญเรื่องรัฐ (state) ชาตินิยม (nationalism) ต่อต้านเสรีนิยม (Anti-liberalism) ส่งเสริมลัทธิทหารนิยม (militarism) เน้นเผด็จการ (dictator) และต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ (Anti-communism) (ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร, 2559: 90-92) ตัวอย่างการปกครองแบบนี้ อาทิ การปกครองของเบนิโต มุสโสลินี อดีตผู้นำอิตาลี และการปกครองของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ อดีตผู้นำพรรคนาซีในเยอรมนี ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ปัจจุบันรูปแบบเผด็จการฟาสซิสต์ได้ล่มสลายลงไปแล้ว

2.2) เผด็จการลัทธินาซี (Nazism) ลัทธินี้เกิดในเยอรมันสมัยฮิตเลอร์ ซึ่งเป็นสมัยเดียวกับมุสโสลินีของอิตาลี ลัทธินี้มีสาระสำคัญคล้ายกับลัทธิฟาสซิสต์ แต่เพิ่มเติมด้วยความคิดเรื่องชาตินิยมอย่างรุนแรงของคณาจารย์ ซึ่งต้องการรักษาความบริสุทธิ์แห่งเชื้อชาติและจะต้องทำลายเชื้อชาติบางเชื้อชาติที่ไม่พึงปรารถนา คือเชื้อชาติยิวให้หมดสิ้น นอกจากนี้ลัทธินาซียังมีลักษณะสังคมนิยมอย่างรุนแรง คือ ประชาชนทุกคนต้องมีชีวิตอยู่เพื่อรัฐเท่านั้น

2.3) เผด็จการลัทธิมาร์กซิสม์ (Marxism) หรือลัทธิคอมมิวนิสต์ (communism) ลัทธินี้เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 โดยมีคาร์ล มาร์กซ (Karl Mark) เป็นเจ้าลัทธิ มาร์กซอธิบายว่าการปกครองที่ดีที่สุดคือการปกครองของชนชั้นกรรมาชีพ ที่อยู่เหนือชนชั้นอื่น ๆ และเลนิน สาธุศิษย์ของมาร์กซก็ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการปกครองของชนชั้นกรรมาชีพนั้น ต้องเป็นแบบประชาธิปไตยรวมศูนย์ คือมีพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นพรรคของชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้นเป็นผู้นำชนชั้นอื่นๆ จะมีเสรีภาพไม่ได้ และชนชั้นกรรมาชีพก็ต้องปฏิบัติตามแถลงการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ อำนาจรัฐจึงมีความสำคัญกว่าเสรีภาพของบุคคล ตัวอย่างการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ อาทิ จีน เกาหลีเหนือ คิวบา เวียดนาม เป็นต้น ในปัจจุบันเผด็จการคอมมิวนิสต์ในประเทศต่างๆ มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการใช้อำนาจ โดยให้อิสระแก่ประชาชนในการดำเนินการด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น

3. อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบราชาธิปไตย

ราชาธิปไตยในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “monarchy” ซึ่งมาจากคำว่า “mono” กับ “archy” “mono” แปลว่า “หนึ่ง” และ “archy” เทียบได้กับคำว่า “อัคร” คือ ความเป็นใหญ่ “monarchy” ซึ่งอาจแปลตามรูปศัพท์ได้ว่า “ผู้เป็นใหญ่มีเพียงคนเดียว” และแม้จะใช้โดด ๆ คือไม่ขยายด้วย คำว่า “absolute” เป็น absolute monarchy (สมบูรณาญาสิทธิราชย์) ก็มักจะใช้ในความหมายเดิม สถานะกษัตริย์ คือ การแยกออกจากพลเมืองทั่วไป ได้แก่ การสืบต่ออยู่ในวงจำกัดและมีการใช้ศัพท์เฉพาะเรียกว่า ราชาศัพท์ โดยปกติการสืบต่อเป็นไปโดยสายโลหิต แต่มีราชาธิปไตยแบบเลือกตั้ง (elective monarchy) อาทิ อินเดียบราฮม กรุงโรม และโปแลนด์ยุคก่อน เป็นต้น กรณีอินเดียเห็นได้ชัดในพระพุทธประวัติ ซึ่งพระเจ้าสุทโธนะได้รับเลือกให้เป็น

ราชาในแคว้นสักยะ สำหรับมาเลเซียมีระบบการเลือกพระราช (เรียกว่าพระราชาธิบดี โดยการเลือกจากรัฐต่างๆ ที่มีสุลต่าน (sultan) เป็นประมุข โดยปกติการเป็นกษัตริย์สามารถเป็นได้ตลอดชีพ แต่ก็มีการสละราชบัลลังก์ อาทิ กรณีสมเด็จพระสันโดมสือหนุแห่งกัมพูชา เป็นต้น (มานิตย์ อรรถชาติ และเสฐียร ทั้งทองมะดัน, 2563: 167; สมหมาย จันทรเรือง, ยุทธพร อิศรชัย และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2557: 6, 9)

โลกทัศน์ของพลเมืองกับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองกระแสหลักในศตวรรษที่ 21

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับโลกทัศน์ของพลเมืองกับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองกระแสหลักในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีนักวิชาการสรุปไว้ (พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 230) ดังนี้

1. อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองแบบอนุรักษนิยม (Conservative)

อุดมการณ์ฝ่ายขวา คือ อนุรักษนิยม หรือขวาสุดโต่ง หรือหัวรุนแรง มีลักษณะความคิดขัดขวางความก้าวหน้า (reactionaries) แต่ส่งเสริมชาตินิยมแบบฟาสซิสต์ (พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 230) เพราะตั้งอยู่บนหลักการสามประการ คือ หนึ่งความเป็นประเพณีนิยม (traditionalism) ที่ให้ความสำคัญกับอดีตที่มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องมีอิทธิพลต่อปัจจุบัน สองแนวคิดในเชิงกังขาคติ (scepticism) ในลักษณะการตั้งข้อสงสัยในความไม่แน่ใจ และการตั้งคำถามกับความเปลี่ยนแปลงหรือแม้แต่ในนามของความก้าวหน้า (progress) ในแง่ที่แนวคิดอนุรักษนิยมจึงต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ดำเนินการล้มล้างและตัดขาดจากอดีตในลักษณะของการปฏิวัติ แต่ยังเห็นด้วยกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไปที่ละน้อย อยู่ในรูปของการปฏิรูป และประการสุดท้ายแนวคิดอนุรักษนิยมให้ความสำคัญกับความเป็นชนชั้นนำ (elitism) บนฐานคติความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ โดยพิจารณาว่า สังคมการเมืองจะต้องถูกปกครองด้วยชนชั้นสูง ที่มีพื้นฐานและภูมิหลังจากชาติตระกูลผ่านการอบรมและการศึกษาที่ดี ซึ่งตรงตามคุณลักษณะผู้ปกครองในอุดมคติของเพลโต (พิศาล มุกดาภิรมย์, 2551: 30)

2. อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองแบบเสรีนิยม (Ideology of Liberalism)

1) อุดมการณ์เสรีนิยมคลาสสิก (Ideology of Classical Liberalism)

อุดมการณ์ฝ่ายซ้าย คือ อุดมการณ์เสรีนิยม หรือเสรีนิยมสุดโต่ง หรือหัวรุนแรง เรียกว่า เรดิกัล (radical) (พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 230) อุดมการณ์นี้มีหลักการที่สำคัญ คือ หนึ่งปัจเจกบุคคลมีความสำคัญกว่ารัฐ (state) และการเป็นพลเมืองของรัฐจะถูกอนุญาตให้กระทำได้นั้น สองปัจเจกบุคคลมีเหตุผลและความสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง สิ่งนี้ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถมีอิสระและควบคุมตนเองได้ สามความก้าวหน้าเป็นไปได้ในกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความหวาดกลัวสี่อำนาจรัฐควรมีข้อจำกัดหรือรัฐควรมีข้อจำกัดในการใช้อำนาจ ห้าความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ และหกเสรีภาพทางเศรษฐกิจมีความสำคัญกว่าความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ (O'neil, 2010 อ้างถึงในพชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 237)

2) อุดมการณ์เสรีนิยมสมัยใหม่ (Ideology of Modern Liberalism)

กระแสเสรีนิยมใหม่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1970-80 ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะของรัฐบาลหลายประเทศ ทำให้เห็นแง่มุมของการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล

จากปัจจัยภายนอก รัฐจะต้องลดบทบาทและเพิ่มเสรีภาพในการตัดสินใจให้กับปัจเจกบุคคล (วีระ หวังสัจจะโชค, 2556: 1, 3) อุดมการณ์นี้ให้ความสำคัญสามประเด็น คือ หนึ่งรัฐบาลเข้ามาแทรกแซงวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลและสังคมได้ในบางครั้ง เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงและการป้องกันปัจเจกบุคคลบางคนที่มีปฏิเสธรเสรีภาพของบุคคลอื่น สองเสรีภาพจะต้องเข้าใจในกระบวนการมองโลกในแง่ดี แนวทางพัฒนาศักยภาพมนุษย์และประโยชน์ทางสังคม และสามความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจต้องถูกขจัดออกไป อาทิ สวัสดิการของผู้มีรายได้น้อย (Grigsby, 2012 อ้างถึงใน พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 238) อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ให้ความสำคัญด้านความเสมอภาค (Equality) มากกว่าเสรีภาพ (Freedom) กรณีสังคมไทยแม้การปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ราบรื่น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระบบเผด็จการแล้วระบอบประชาธิปไตย คือ ดิจิทัลทางการเมืองในสังคมโลกปัจจุบัน (กิตติทัศน์ ผกาทอง, 2561: 215) จึงได้รับการยอมรับเชิงแนวคิดและหลักการจากพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ

3. อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองของไทย

ในอดีตความขัดแย้งในกลุ่มผู้นำไทยระหว่างกลุ่มจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับ กลุ่มอำมาตย์ตรี หลวงประดิษฐมนูธรรม หรือปรีดี พนมยงค์ ในช่วงเวลา พ.ศ. 2475-2490 นั้น มีเงื่อนไขของความแตกต่างของอุดมการณ์ หรือระบบความคิดทางการเมือง แม้รูปแบบความขัดแย้งทางอุดมการณ์จะไม่เด่นชัด แต่ความขัดแย้งด้านอำนาจและผลประโยชน์ ถูกนำมาใช้อธิบายว่าเป็นเหตุของความขัดแย้ง จากผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยมีความขัดแย้งในแนวทางอุดมการณ์อยู่จริง และหากพิจารณาอย่างถ่องแท้จะเห็นความเชื่อมโยงว่า การต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ ยังคงเป็นความขัดแย้งหลักในสังคมไทย เห็นได้จาก การต่อสู้เรียกร้องเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นธรรมด้านต่างๆ ในสังคม ตลอดจนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (พจนตร พึ่งหลวง, 2544: 161-171) ดังนั้นอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองของไทยปัจจุบันที่เด่นชัดมี 2 อุดมการณ์ ดังนี้

1) อุดมการณ์อนุรักษ์นิยม (Ideology of Conservative)

ปัจจุบัน 2563 ค่านิยมมีลักษณะอนุรักษ์นิยมมากกว่าเสรีนิยม บางครั้งมีแนวโน้มไปข้างอนุรักษ์นิยมประเภทหรือหัวรุนแรงในลักษณะเดียวกับฟาสซิสต์ (พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 230) ค่านิยมในอุดมการณ์ทางการเมืองส่วนหนึ่งของไทยมีวิถีชีวิต (Folkways) และจารีตประเพณี (Mores) ที่ผูกพันอยู่กับระบบศักดินา การใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ เป็นอุปสรรคต่อการสร้างระบบประชาธิปไตย (สิริภพ ยุวะสุด และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2562: 98) ปัจจัยหนึ่ง คือ ขนชั้นกลางไม่ใช่กลุ่มที่มีเอกภาพในอุดมการณ์ประชาธิปไตย จากทุกสาขาอาชีพและทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนั้นชนชั้นกลางบางกลุ่มได้กลายเป็นชนชั้นนำ ที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองแน่นอนชัดเจนร่วมกับชนชั้นนำ จึงได้ละทิ้งรากเหง้าแห่งความเป็นชนชั้นกลางฝ่ายประชาธิปไตยเด็ดขาด (อนุชา พละกุล, 2559: 59) วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นหนึ่งในคำอธิบายที่จะช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาการเมืองไทยที่ยังไม่เป็นประชาธิปไตย นั้นเพราะวัฒนธรรมทางการเมืองสะท้อนถึงโครงสร้างที่ร่วมกันหล่อหลอมให้ผู้คนมีความโน้มเอียงทางการเมือง และแสดงออกในแบบที่ไม่เป็นประชาธิปไตยนัก โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และการเมือง ได้ร่วมกันหล่อหลอมกลมเกลียวให้ผู้คนมี

วัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับประชาธิปไตย ขณะเดียวกันก็สร้างโครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้คนกลุ่มเล็กๆ สามารถเข้าถึงและมีอำนาจทางการเมือง ในขณะที่คนส่วนใหญ่ถูกกีดกันออกจากการเมืองโดยไม่รู้ตัว แต่ให้พื้นที่เพียงแค่งการเลือกตั้ง การแก้ปัญหาจึงไม่ใช่การรณรงค์ให้ไปเลือกตั้ง การให้ความรู้ทางการเมืองหรือเพียงแค่งร่างกฎหมายให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพเพิ่มขึ้น แต่คือการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งระบบเพื่อให้ทุกโครงสร้าง ระบบ และกลไก รวมทั้งปัจเจกชนทั้งหลายร่วมกันขับเคลื่อน และร่วมแก้ปัญหาพร้อมกัน (รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และสุธี ประศาสน์เศรษฐ์, 2561: 69-70)

2) อุดมการณ์ประชาธิปไตย (Ideology of democracy)

ประชาธิปไตยในสังคมไทยพัฒนามาตามลำดับตลอดระยะเวลา 85 ปี เน้นความสำคัญด้านความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน จะทำให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้ามั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (พระครูปลัดเกษงภา ผาทอง, อธิภักดิ์ เสรีรังสรรค์, บุญทัน ดอกโธสง และอิสระ สุวรรณบล, 2562: 25) กลไกการมีส่วนร่วมเชิงสถาบันและการมีส่วนร่วมทางตรง ในการตอบสนองเป้าหมายการต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชน มีความสำคัญในแง่การเชื่อมโยงแนวคิดประชาธิปไตยกระแสหลักแบบตัวแทนเข้ากับประชาธิปไตยทางเลือก ที่มีการเปิดโอกาสและพื้นที่ทางการเมืองให้ชุมชนปกครองตนเอง บนฐานคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผนวกกับบทบาทของชุมชนท้องถิ่นที่มากขึ้น มีผลทำให้รัฐมีบทบาทการจัดการท้องถิ่นน้อยลง แสดงถึงการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับชุมชนให้เสมอภาค ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยในสังคมไทย (ชญาน์ทัต ตีมา, 2554: 245-246) อุดมการณ์ประชาธิปไตยของขบวนการประชาธิปไตยใหม่ จึงประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) อำนาจเป็นของประชาชน 2) สิทธิมนุษยชน 3) การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4) การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5) ฉันทานุมัติ และ 6) กระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งแสดงออกด้วยการริเริ่มสร้างสรรค์คุณค่าใหม่ ตามแนวทางประชาธิปไตย ผ่านการเคลื่อนไหวแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movement) ที่มุ่งเน้นการต่อสู้ด้วยการแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด บันทอนความชอบธรรมของระบบเดิม ด้วยการเผยแพร่ชุดความรู้ ความจริง และการท้าทายอำนาจรัฐ (สิรภพ ยุวะสุด และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2562: 98) ที่ขาดความชอบธรรม และใช้อำนาจไม่เชื่อมกับผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ทางการเมืองไทย มีลักษณะอนุรักษนิยมมากกว่าเสรีนิยม บางครั้งมีแนวโน้มไปข้างอนุรักษนิยมประเภทหัวรุนแรงแบบฟาสซิสต์ เพราะแนวคิดเรื่องชาตินิยม (Nationalism) และเหยียดผิว (Racism) ยังคงดำรงอยู่ อาทิกรณี กล่าวอ้างหรือแบ่งแยกภูมิภาค (ภาคเหนือ อีสาน) ยกเรื่องเสือ เหลือง เสือแดง เสือหลากสี เสือสีฟ้า เรื่องความจงรักภักดี หรือไม่จงรักภักดีต่อสถาบัน ประเทศไทยถูกมองและเข้าใจทั้งจากคนในชาติและต่างชาติว่า ยอมรับมีการปกครองผ่านอุดมการณ์อนุรักษนิยม จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงอุดมการณ์ฟาสซิสต์ไม่พ้น (พชรวัฒน์ เส้นทอง, 2562: 247) แต่มีโครงสร้างและกระบวนการตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบตัวแทน

สรุป

โลกทัศน์ของพลเมืองกับอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองกระแสหลักในศตวรรษที่ 21 จัดเป็นสองอุดมการณ์ ได้แก่ หนึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองแบบอนุรักษนิยม (Conservative) ตั้งอยู่บนหลักการสามประการ คือ หนึ่งความเป็นประเพณีนิยม (traditionalism) ที่ให้ความสำคัญกับอดีตที่มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องมีอิทธิพลต่ปัจจุบัน สองแนวคิดในเชิงกังขาคติ (scepticism) ในลักษณะของการตั้งข้อสงสัยกับความเปลี่ยนแปลง และทิศทางของความก้าวหน้า (progress) ในแง่ที่แนวคิดอนุรักษนิยมจึงต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ที่พยายามล้มล้างและตัดขาดจากอดีตในลักษณะของการปฏิวัติ แต่เห็นด้วยกับความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปเชิงปฏิรูปของทุกสถาบัน อยู่ในรูปของการปฏิรูป และประการสุดท้ายให้ความสำคัญกับความเป็นชนชั้นนำ (elitism) บนฐานคติความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ โดยมีค่านิยมว่า สังคมการเมืองจะต้องถูกปกครองด้วยชนชั้นสูง ที่มีพื้นฐานและภูมิหลังจากชาติตระกูล ผ่านการอบรมและการศึกษาที่ดี และสองอุดมการณ์เสรีนิยมสมัยใหม่ (Modern Liberalism) รัฐจะต้องลดบทบาทและเพิ่มเสรีภาพในการตัดสินใจให้กับปัจเจกบุคคล โดยมีความสำคัญสามประเด็น คือ หนึ่งรัฐบาลเข้ามาแทรกแซงวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลและสังคมได้ในบางครั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันปัจเจกบุคคลบางคนที่มีปฏิเสธรเสรีภาพของบุคคลอื่น สองเสรีภาพจะต้องเข้าใจในกระบวนการมองโลกในแง่ดี สัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ และผลประโยชน์ทางสังคม และสามความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจต้องถูกขจัดออกไป จัดให้มีสวัสดิการแก่ผู้มีรายได้น้อย ผู้ว่างงาน ผู้ตกงาน และบัณฑิตจบใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กิตติทัศน์ ผกาทอง. (2561). อุดมการณ์ทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2528). การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กลุ่มบริหารการเงินและทรัพย์สิน. (2563). บทที่ 3 การเมืองการปกครอง. [ออนไลน์]
<https://sites.google.com/site/moneyspm/sm43> ค้นวันที่ 26 ตุลาคม 2563
- เขียน อีรวีทย์. (2523). สถาปนิกผู้สร้างทฤษฎีการเมืองตะวันตกจากแม่คิเวลถึงรัสโซ. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์พานิชย์.
- คำนวน คำมณี. (2547). ปรัชญาการเมือง. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2517). ความคิดอิสระ : รวมบทความทางการเมืองระหว่างปี 2511 - 2516. กรุงเทพฯ: พิมพ์แฉศ.
- ชญาณ์ทัต ดีมา. (2554). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมกับการต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้ำนาในสังคมวิถีใหม่” วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- ชาญชัย คุ่มปัญญา. (2560). การเมืองการปกครองเป็นเรื่องใกล้ตัว. [ออนไลน์] <http://www.chanchaiworldvision.com/> ค้นวันที่ 22 ตุลาคม 2563
- จักษ์ พันธุ์เพชร. (2557). รัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 9) ข. นนทบุรี : ธนภัทร (2006).
- ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตตร. (2559). รัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตตร. (2548). รัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ สินสวัสดิ์. (2539). การเมืองไทย : การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: วชิรินทร์การพิมพ์.
- ธโสธร ตู่ทองคำ. (2560). หน่วยที่ 1 แนวคิดกระแสโลกและบริบทโลก. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 82328 นโยบายสาธารณะในบริบทโลก. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุษอริ ยีหมะ. (2559). ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรพต วีระสัย และสุขุม นวลสกุล. (2519). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพชรวัฒน์ เส้นทอง. (2562). อุดมการณ์ทางการเมือง : อุดมการณ์ทางการเมืองไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2562: 230.
- พิศาล มุกดาร์ศมี. (2551). ประมวลสาระชุดวิชาการวิเคราะห์การเมือง หน่วยที่ 2 การวิเคราะห์การเมือง แนวทางอุดมการณ์ทางการเมือง. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระครูปลัดเกษงา ผาทอง, อธิภัทร์ เสรีรังสรรค์, บุญทัน ดอกไธสง และอิสระ สุวรรณบอล. (2562). วัฒนธรรมทางการเมือง : แนวคิดสู่การพัฒนาสังคมไทย. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ฯ ฉบับที่ 6 ประจำปี 2562: 25.
- พอนตร พึ่งหลวง. (2544). ความขัดแย้งในแนวอุดมการณ์ทางการเมือง "เผด็จการรัฐนิยม" กับ "สังคมนิยมประชาธิปไตย" ในช่วง พ.ศ. 2475-2490. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศาล มุกดาร์ศมี. (2551). การเมือง ปรัชญาทางการเมืองคลาสสิก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิภาษา.
- มานิตย์ อรรถชาติ และเสฐียร ทั้งทองมะดัน. (2563). ศึกษาแบบการปกครองราชาธิปไตยในสมัยพุทธกาล. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7 (1) : มกราคม-มิถุนายน 2563: 167
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และสุธี ประศาสน์เศรษฐ์. (2561). วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย: ปัญหาเชิงโครงสร้าง. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561: 69-70.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). การปกครอง. [ออนไลน์] <http://1ab.in/RPb> ค้นวันที่ 26 ตุลาคม 2563

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตศรัทธาเชิงสังคมล้ำนาในสังคมวิถีใหม่” วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิจิตร ศิริรัตน์. (2553). **ปรัชญาสังคมการเมืองในทัศนะของอริสโตเติล**. วารสารพิบูล มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2553: 24-25.

วีรบุช สรรตัญกุล. (2556). **สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร (ปสม.).

วีระ หวังสัจจะโชค. (2556). **เสรีนิยมใหม่กับการลดบทบาทของรัฐด้านนโยบายข้าว: ศึกษากรณีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรีเอมิชข้าวของไทยและนโยบายนารวมของเวียดนาม**. วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 43 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม - ธันวาคม 2556: 1, 3

ศุภย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยและการเลือกตั้งตำบลที่ 3. (2558). **คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยของศุภย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยและการเลือกตั้งตำบล**. สำนักกรมรงค์และเผยแพร่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลยาณชาติ และเสนี สุวิทวัส. (2533). **รัฐศาสตร์ว่าด้วยพื้นฐานการปกครอง**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.

สุนทร พูนเอียด. (2526). **พื้นฐานทางการเมืองและการปกครองของไทย**. สุราษฎร์ธานี: วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี.

สมหมาย จันทรเรือง, ยุทธพร อิศรชัย และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2557). **แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช**. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชครั้งที่ 4, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สิรภพ ยุวะสุด และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2562). **อุดมการณ์ประชาธิปไตยของขบวนการประชาธิปไตยใหม่ : แนวคิดสร้างสรรค์นิยม**. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม -มิถุนายน 2562: 98.

หยุด แสงอุทัย. (2511). **คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์.

อนุชา พละกุล. (2559). **ความคิดเห็นและพฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางที่มีต่อประชาธิปไตยไทย**. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559: 59.

Joseph K. (2013). **Comparative Politics: An Introduction**. USA: McGraw-Hill Education.

Thomas G. Weiss. (2013). **Global Governance: Why? What? Whither?** Cambridge, UK.: Polity Press. p. 32